

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

14. De conseruando & augendo affectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

CAPVT XIV.

De conseruando, & in oratione augendo affectu.

Huius ipsius rei magister nullus melior quam affectus: vbi enim concitatio inleret, & in omnē se formam vertet. Quod vt verum est quando dominatur, & radices egit, aut naturā obsecūdat, ita vbi infirmior, nutātor, aut naturā aduersus est, confirmatione indiget, nec tantū nihil celerius arefcit lacryma, sed & nihil citius euanelcit affectu, quem vt subitanea cogitatio exprimit, ita quāuis ad alia conuersio extinguit. Est igitur & conseruandus, & in ipsa meditatione (de quo solo tempore agimus) etiam augendus ac firmandus.

Quod vt fiat, est quam diximus affectuū natura & origo cognoscenda, vt cōuenienter eos quasi nutricari possis, & cū in meditando aliquē extuderis, caue ne prateruoles, at subsiste, inhere, & in eo diutiū perseuera, vt mox dico, si prius pramonuero, duo quādā esse affectuum genera, primum lenē, & non aliū penetrans ad vitia expugnāda, vel virtutes inferendas, at solū benē ad pietatem afficiens, & quadam suauitate demulcens, ita vt iucūdam sit huiusmodi mysterium piū cogitatione versare. Alterum est acutum, efficax, vrgens, quod acriori impulsu ad Sanctorum, vel Christi Domini, vel perfectionis ardorem, aut vitiorum vanitatisque contemptum impellit. Illis igitur, vt se occasio dederit, vtendum, fruendum; at his incitandis gnauiter est & operosius ad laborandum, & hoc si commodē prætetur, non exiguam meditati iucunditatem parit.

Incitantur ergo affectus, tum iisdem quibus excitantur causis, iterum accuratius & clariū expensis, tum verò tarditatis cunctationisque depulsionē, atque admotionē desiderij. Tarditas verò exoritur, vel ex laborum aut periculorum formidine; vel ex eo quōd bonum parū amandū, malum parū putatur extimescendum; vel ex cōsuetudine pigritiæ, vel ex naturæ tarditate, vel defectu virium, quæ creduntur impares affectui. Quare his morbis medicina faciēda, ad mouendo contraria: laborū & periculorum formido depellēda est, grauiorum laborum, certissimorumque & æternorū periculorū formidine veriū & certius intentata: indeq; ad spem gratiæ omnia faciliora facientis, ad benē agentis animi iucundissimā lætitiā, ad Sanctorum exempla, æternam gloriā, Christi Domini Deiq; nostri imitationem & amorem ad eō mens erigēda, vt iam & suaui equadat tot præsidij, præmij, illecebris, amore, conditus labor, & pericula, quorum non potest nisi beatus esse exitus, experantur, non secūs ac probandæ, Deoque ostentandæ virtutis occasio. Boni verò & mali momentum vt perfectiū efficaciusque cognoscamus, faciunt ea quæ de virtute & peccato diximus. Conseruatio autem pigritandi, & naturæ

tar-

tarditas, diuinæ seueritatis terrore exstimulanda sunt, & meliore violentaque consuetudine euincenda, nec à sui continua incitatione cessandum. Iam vero defectus virium, vel earum esse creditur, quæ ad rem efficiendam sunt corpori necessaria, quæ ubi deesse noscuntur, imprudentis sit id velle; vel earum que totum voluntati adesse debent, vt perseueret, & referat, tum de se ipsa, tum de vaferrimo hoste dæmone victoriam. sed de his nulla debet admitti hæsitatio: qui sperauit in Deo & confusus est? spera, & fortitudinem mutabis. hinc omnia que spem fouer, sunt ad nostros vsus aduocanda, in primis oratio, imploratio, preces ardentissimæ, his enim humilitati adiunctis Dei fauor impetratur. Quamquam hoc præsidio & iis quæ mox adiungo vehementer firmatur, & ad omnia que diximus excitatur humana mens.

Quippe quod passim in rebus omnibus accidere videmus, vt eadẽ omnia res, in sensum illatæ, variè admodum moueant, si variè inferuntur; idem homo ad alacritatem excitatus, alacres facit, qui tristitiam ciceret, si ad luctum componitur; lentos facit quod lentè incidit, quod excitatè excitatos: idem quoque in animi nostri cogitatis, & inter meditandum euenit, vnum idemque argumentum animo nostro propositum, si viuide, si excitatè, copiosè, & ad motum tractetur aptè; leniter & gratè mentem diu detinet, quod ipsum si lentiùs remissiusque reuoluatur, tædium & nauseam primo appulsu pariet. Est igitur obseruandum, & animosius cõstanterque prestandum, vt à primo meditationis ingressu, quodam concitatore modo in rem ipsam alacriùs eamus: conducent frequentatæ apostrophæ, exclamationes, interrogationes, obiurgationes, reprehensiones, eporthoses seu correctiones, sui cum alijs comparationes, sui perturbationes, colloquia cum Deo, Sanctis, Angelis, aut etiam secum, aut cum alijs personis, cõ ipsis quoque creaturis, perturbationibus, virtutibus, vitijs, cælo, terra, locis, domo, temporibus, spectatoribus, euentis & adiunctis: possuntque hæc ad res singulas, ad omnè ratiocinationem, omnè affectum variè permisceri, ad quod si animus aduerterimus, mira copia, & magna meditando incunditas patebit. Sed huius nostri præcepti proferamus exemplum quod semel assumtrum est.

Possum menti meæ meditaturus obijcere, Mendicat Ignatijs: at lentum & obtusum hoc est, itaque copiosius & acrius, meos mihi cogitatus, in eâ, quæ sequentia verba exprimunt, formam effingam. Itane verò, tunc, Ignati, tu Pater amantissime, tu vir nobilissime, (sed hic recurrendum ad ea quæ de memoria diximus) tu cui omnia ad honores, ad cõmoda supererunt abundè, tu vir excelssissimi animi, ad magna nate, tu ad mendiculorum turpiculam, abiectam, probrosam, boni & honesti indigam te vitam deijcias? Vos ego Loioleæ familiæ proceres & summates euoco, vosque maxime qui hunc nobis genuistis parentes, videte, spectate, quò vestra vobis familia reciderit, en ille in què inclinata recumbebat, mendicabilis factus est. Scilicet, ô Ignati, hoc educationi, hoc expectationi parentum referes? hoc in eorum oculis, in excelsorum ingeniorum altrice audes Hispania? & ista aude

audes tempore quo minimè debuisti? longo rerū successu ferociens, & succenturiato sibi hæretico audacior Turca ceruicibus imminet, affurgenti Hispaniæ insidiantur Reges æmuli, bella instant, hæresis grassatur, Ecclesia proscinditur, milite est opus, & generoso, & Catholico, & plurimo, ac maximè Hispano, qui tot periculis fortiter obuius eat, qui bacchantem coërceat errorem: an te inuasit ignauia, vel delusit error, abiectis vt armis, matris Ecclesiæ gemitus non audias, otiosus mendicos inter delitescens? ad arma, bone miles, ad arma, & militiam gloriosam.

Hic verò quali responsum expectans, hærebo paulisper, eum ꝑ; amicè grauerq; respondentem audiam: Ita verò existimas, ô fili: qui de terra est, terrena loquitur; qui de cælo, cælestia; qui in carne seminat, de carne & metet corruptione; qui seminat in spiritu, de spiritu meret vitam æternam. non sic nos, vt tu loqueris, diuina in schola eruditi sumus; arma nostra spiritualia sunt, & si quæ aliquando secundum carnem nouimus, at iam non nouimus: non mihi familiarū decora, non gloriosa stemmata, non ambitiosos titulos instaurandos, docuit exemplo suo meus Iesus. potuisset ille, & suo proprio iure potuisset, Dauidicæ stirpi diadema regium asserere, Iudaici populi contra iniustos oppressores libertatem vindicare, legiones angelorū innumeras sub vexillis habere, toto quæ mundo triumphato, se deniq; splendore & gloria coruscantem attonitis mortalibus adorandum præbere: sed eos humanæ gloriæ & ambitionis tumores, æterna Dei Sapiëntia improbavit; dura, vilia, cõtemta, probrosa, hæc ipsam quam imperitè insectaris paupertatē & mendicitatem elegit: orbemq; non ferro, sed ligno domuit. Imperatoribus & regibus bellorū cura cõmissa est, nec Ecclesiæ Deus deerit, si filijs eius probitas morū non desit. Nos verò quod perfectum est sequamur, imitatores Christi simus, qui propter nos egenus & infirmus factus est, qui ad tollendum onus suum quia leue est, ad subeundū iugum quoniã suaue est, nos inuitat, nec esteo dignus qui non tollit crucem suam, & sequitur illum; qui non renunciat omnibus quæ possidet, qui cognationi non valedixit, qui adhuc gloriã quæ ab hominibus est quærit, non potest eius esse discipulus. Has ego voces eius aure sitiente bibi, has auidè excepi, & ecce pereuntiū rerū amorem omnem de corde meo, opitulante Iesu, penitus exterli, iam quæ totus meus amor, meū desiderium, gloria mea, ambitio mea, mea sollicitudo est Iesus, Iesus solus, in quo solo sunt omnia; & mihi sunt illius omnia, si, quæ in solis meis nominibus sunt, illi relinquo omnia. ô paupertatē meã, eius diuitijs diuitem! ô angustias, eius consolatione laxatas! ô contentum, eius imitatione, omni regum existimationi præferendum! Veritatem & suauitatem horum, ô fili, si caperes, quàm alia loquereris? animalis autem homo non percipit quæ sunt spiritus.

Hic ego verecundus & ad palinodiam ex animo comparatus respondebo, Verè, S. Pater, non satis percipio quæ sunt spiritus, sed peto facias vt percipiam: insipienter locutus sum, & quæ vltra modum excederēt; idcirco ipse me repre-

Fff

hendo:

hendo; tua quinetiam sequi vestigia exopto: contentus, pauper, rerū omnium indigus, exemplo tuo, Dei mei amore perpetuò degam. Cognationis, consanguinitatis, patriæ, eorū omnium quæ carnem, quæ mundum olent, æterna me capiet obliuio. Quidni sequar, quò Deus vocat? quò S. Pater præit? quò, ad æterna natos, æterna nos incitant? ergo quod inspirasti bone Iesu foue desiderium, pauperem pauper sequor, cruce, ignominias, asperrima omnia Dei mei causa subite amabo, id mihi erit gratius quod in speciem durius, id optabilius quod acerbius, id gloriosius quod ignominiosius videbitur.

Esset, in eiusdem quasi presentis personæ dialogismo, facile perseverare, quasi audiendo, eundem iterum Patrem loquentem, Fortia sanè loqueris, &c. Sed ad maiore varietatis demonstrationem, eodè argumento seruato, mutare licet formam, vt homo seipsum animūque suum alloquatur, ipseque suis desiderijs flabra subijciat. Etenim non prophetarum tantum sed & piè meditantis est, varia complecti tempora, præterita recensere, ac mox ad præsentia, mox ad futura referre, varias personas induere, dumque aliquam induit, vel subito ponere, vel aliqua loqui mixta, partim suæ, partim alienæ personæ conuenientia. Itaque hic ita ipse sibi loqui potest:

Fortia sanè loqueris, anime mi, & quæ naturā, originemque tuam cælo ductam deceant: à Deo, ad Deum factus, Deum quæris, & cum semper sis victurus, mox peritura cōtempnis, & sanè sapias: sed quamdiu, sed quam fortiter, & quò usque in hac tua tibi similis voluntate perstabis? multiformes vertumnotos expertus sæpè, quid sperabo? tussicula molestior incurrat, ad blandiora respectabis; paululū si esurieris, vertigine cerebrum laborare credes, maiora impediri bona, orationem, & id quidquid mente perficitur hæere clamabis, ergo non ad cibum tantum, sed ad delicatorem quoque confugies. Te durius qui tibi præest alloquatur, quid dico durius alloquatur, tãtummodo non alloquatur, negotijs honorationibus nõ implicet, delitescere in glorium & ignotum sinat, quid hinc facies? quam animo amaritiam recondes? id nempe vel inuidia, vel auersione metis, vel sinistra de te præcepta opinione fieri, non autem tua vilitate dignum esse, tute tibi persuadebis. Quid enim opus est grauiora proferre? tunc vt qualite malè gesta, officio aliquo abire iubearis, & æquo feras animo? vt cuius muneris curam geris, & dum curam geris, inspector & censor, iunior, & imperitor sit alius, istudque æquo feras animo? æquo etiam feras animo, vt innoxio & immeriti tibi, quasi communis perturbatori pacis, quasi grauium peccatorū reo, graues, diuturnæ, sæpè repetitæ pœnæ iniungantur? eumque & iniunctæ, & patienter toleratæ fuerint, vt mordaciter & crebro tibi regeratur quasi reus verè & semper habearis? tu, id feras? quæ credam? nõane nuper eodem quoque æstu rapiebaris, & ecce meministi? quàm ad minimū cuiusdam verbuli, quo tua de te tentari videbatur opinacula, quàm protinus in flammis totus abiisti? totus in iras exaristi? pari nempe facilitate concidunt, quæ properata celeritate gignantur.

Et quanto tibi melius foret si vulgari mediocritatis limite te coercens; pauca bona velles & faceres, quam ista magna & multa volens, inanibus te; & propè solis voris pasceres?

Certè (respondet animus) dum tu me à mihi mollitiem exprobras, & quam nimis in me regnare suspiro, inconstantiam obiectas, non inuitus audio, primūque hanc patientiæ desideratæ gradum facio: at verò, vt me à sanctioribus & perfectioribus, quasi virium modū excedentibus deterritum & abstractum, ad vulgaria & imperfectiora traducas, hoc nō feram. Ille ceticis & fraudulentæ decepticis, carnis agnosco decipulam. Itane verò? sæpè inconstans, impatiens, ambiciosus, cōmodorum amans existi: ergo semper idem existam? imò propterea nō existam: imbecilles fuere conatus? maioribus incūbam? si cecidero, acrior insurgam; si loco cessero, animosior inuadam, perstabo, vrgebo, beatumq; me credā, si ad præclara nitentem extrema dies deprehendet. Itane Beate & dulcissime Pater, carnem meam audiam & sequar? te non audiam, te non sequar? durè, contemte, neglectè viuas: ego delicatè, gloriôsè, curiosè viuam? ô lesu sancte, tot tuis, tot huius sancti tui militis exemplis si non emollior, si tot alia à te incitamenta & allectamenta in irritum abire sino, quid me fiet? quæ tua iudicia, quæ in æternum probra, quas expectare par est ignominias? Sed humilitatem, & repullas non feram: imò feram, & libens feram, ne à cælesti aliquando gloria repellar. Non perseuerabo, fatiscam, retro cedam: non cedam, non fatiscam, sed contra audentior ibo. At quomodo, quibusque præsidijs? subitōne ex imbelli bellicosus, audax è timido, è fugaci inuictus euadam? quis id credat? credam tamen, & in Domino non in me virtutem faciam. Dominus est virtutum, virtutes amplificat, vitia expugnat, pauperum est defensor, infirmorum propugnator; si mecum fuerit, in eo vincam, cadent à latere meo mille, & decem millia à dextris meis. Ergo ex hoc nunc ite, procul ite mea commoda, delicia omnes, diuitiæ, honores, voluptates & blanditiæ: vobis res vestras habetote, extrēmū vobis remitto nuncium. Veni mendicitas, veni paupertas, veni contentus, quidquid asperum, durum, probrosum est venito: vos mihi pro delicijs, pro diuitijs in posterum eritis. Scio tamen, à consuetis recedere arduum est; quodq; à teneris longa dies insculpsit, non facilè obliteratur: certè hic teneor, hic me nodus malè angit. Sed quid extimesco? adiutorium meum in nomine Domini, laqueus dirumpetur, & liberabitur anima mea. sed quis dirumpet? quis consuetudinis obicem, quasi grandem lapidem, à virtutis ostio, vt ingressus pateat, reuoluet? quis melius, quam amabilissimus & iucundissima recordationis Angelus bonus? certè non est qui in me plus potestatis exerceat: te ergo supplex inuoco sancte Angele, custos fidissime, tibi me committo: in me deprauata corriges; inueterata mala euellere; debilitata bona confirma; superbiæ, tumoris, cōmodorum appetentiam comprime; illaqueatitices vel carnis vel dæmonis insidias longius amolire; quæ paupertatis amor è retardarent, exterrerent, extinguerent.

rent, procul amoueto; quæcumq; verò illum incitabunt, animabunt, inflammabunt, hæc penitiùs & persuasibiliùs admoueto. ô vos angeli, quàm sæpè non mortales admiramini talibus quisquilijs detineri, & præ caducis ad cælestia non satis aspirare! ecce me videtis luctantem & eluctantem vt mendicitatem sequar, & subsannatis, & exprobratis: Tu non audes, quod & ausus est & perfecit Ignatius! tibi que blandiendo cogitas, An tantus ego sum, tantum quantum ille vt audeam? sed si tantus non es, cur non ergo minores, cur non pauperior es, cur non contemtor? certè ita congruit. At, inquis, multum se ipse superauit, in me ipsum tanta non possum. Videlicet, neque tanta exigo, inquit Angelus, cum enim non tantos, quantos ille, geras animos, tuos tantum est necesse superare. sed vt ad hoc non veniam, tibi, tibi inquam, quidni in dat animos sic visus Ignatius? nec virtutem quæ tum inerat, sed vnde inerat, cogita: aliùs repete, & pares estis: annon è nihilo e ductus, è peccato originis mandatus, ad sanctiora è vanitate traductus est? annon primordia, non à virtute, sed ab infirmitate cæpere? quis verò cæpisse, quis processisse, quis perfecisse dedit, nisi Deus? Deus, qui bonus est in omnes, cui si cor non occluseris, diffundet in illud dona sua, per sanctum suum Spiritum: tunc autem miraberis, & lataberis, viam que perfectionis transuolabis potiùs quàm percurres. Profectò, responder animus, dum ita blanditer loqueris, alacritate subsilio, fiducia erigor; sed audi quæso, mi bone Angele, nonne audio Beato nostro Patri id priuilegij à sanctissima Dei matre obtigisse, vt profanas & impuras omnes sæculi imagines ex eius mente in perpetuum semel absterferit? eadem sperare qui nec possum, nec debeo, eadem audere quomodo prudenter potero? Sed contra Angelus: Benè se res habet; omnino, huere deductum volebam: ad tribunal misericordiæ si venitur, impetrata sunt omnia: eandem impetrabis gratiam, præsidium idem, quod etsi non æquè sentietur, non minùs tamen ad extremum vsque valiturum est. Sed

Nimis in longum ibit scriptio, si porrò pergo, itaque indicabo quid addi possit, nempe cum huc ventum fuerit, tum Angelo comite adiri potest Regina cælorum thronus, illi que magna veneratione adstari, cum pudore, verecundia, excusatione, potest audiri Angelus illam pro me interpellans, tamquam leniter ad me cõuersa animos faciat, quid postulem exponi iubeat: tum verò amorem paupertatis ab ea petam, nõ esse cur neget, cum paupertate nil sit opus in cælis, & esse quæ me deterrent, quæ postquam narrauero, auxilium, consilium, vires petam super his: eam que tum per eius, tum per filij cum in terris degerent, paupertatem obtestabor, vt eam mihi gratiam donet. Benignè respondebit, commendabit mihi paupertatem, ea me fore ipsi gratissimum, sed à filio id impetrandum. Instabo, vrgebo, posse illam, nihil ei negari à filio, ac denique ipsa suam promittet operam, ducet ad filium

Gratias agã, matre duce & angelo comite medius, ac paululũ subsequens adibo,

bo, eius me patrocinio protegā, audiam pro me deprecātem, ei que benignè loquentē Filiū: quem interim cōtemplabor, eius amore inflammabor, miraborq; tantam maiestātē tam aliquando pauperē existisse, hinc prorumpam in laudem paupertatis quam olim subiuit, ac exinde in mei accusationem, deprecationem, postulationem veniæ & gratiæ: terreat me indignitas, peccata reclamabunt, at summa clementissimi Domini bonitas auxilio erit, confugiam ad eius merita, ad vulnera, inde quidquid mihi desit supplebo, ibi totus habitabo: hinc verarum, sancteque optabilium diuitiarum mihi effodiam thesaurum.

Quo ditatus, & animam nouo ornatu instructus, non verebor vel sancti Spiritus ditiora dona, hoc tāto pretio emenda postulare: vel summū Patrem, vel SS. Trinitatem pro eiusdem gratiæ impetratione humiliter interpellare. Erunt autem magna humilitate adeundi, nec nisi præeunte semper & adstante matre optima Maria, securitatem quoque per merita sua præstante Domino nostro Iesu Christo. Apud illos verò adstet animus omnem planè creaturam exutus, omni imperfecto affectui renunciāns, & quocumque diuinæ maiestati placuerit ad omnia paratus; hoc semper adesse debet, tum verò copiosa, amica, reuerente mentis contentione pergendum, insistendum, consilium, auxilium petendum, vt in Soliloquijs & Meditationibus D. Augustini, & nonnullis S. Bonauenturæ, maxime in Stimulo diuini amoris, videre est.

Sed animaduertendum hac ratione vtendo, illustrari, & plurimū excitari nostrum in meditatione animum his colloquijs, id est dum cogitationes nostras sic efformamus, ac si personam, vel ad instar personæ rem aliquam alloqueremur. Quod vt distinctiūs obseruemus, animaduertenda quam nobis aliquando Nouitij R. P. Ioannes Bargius tradidit, doctrina: duo nempe colloquiorum esse genera. Primum est eorū in quibus variè exercetur intellectus per ratiocinationē, quæ tamen, vt iam antè notauimus, non plana sit & æquabilis; veluti si sibi ipsa dicat, Humilis esse debes cū Deus & Sancti sint humiles: sed que in apostrophas & allocutiones varias assurgat, iis ipsis vtendo argumentis, exclamationibus, obiurgationibus, comminationibus, promissis, vt, Annon te humilem esse decet, cū Sanctos, cū Deum videas humilem? ô cælum, ô terra, vidistis & obstupuistis Deum humilem, & peccatorem superbum feretis? quid me misero fiet, si à superbia non recessero? ad te, Beate Pater, humillimum parentem, superbus filius, quē confugiam? ô angeli, nobilissimi sed & humillimi spiritus, hoc cadauer superbia turgens, quā execramini? Sic ad res plurimas vt se dederit occasio, nos conuertere sæpenumerò possumus. Estque hoc colloquiorum genere, tota meditatio inspergenda, curandumque, si fieri potest, vt sic continua decurrat, quemadmodum paulò antè de mendicante Ignatio descriptum est.

Alterum verò genus, quod ad præcipuarū partiū, vel totius tantū meditationis finē claudendum adhiberi debet, est in quo iam inflammata voluntas quasi

ignescit, in Deum fertur, gestitque & ardet sanctè concupita explere, & ad hoc gratiam à Deo suo postulat, varièque illi adstat ut serua, ut amica, ut rea, ut sponsa, ut timens, ut sperans, ut audens, apud Dominum, amicum, iudicè, sponsum, terrentem, allicientem, roborantem, multisque modis alijs quibus apertè cogitationis verba affectusque conformat, se acculat, deprecatur, obtestatur, erubescit, implorat, promittit, postulat, spondet, id agit denique quod magistra docet pietas. Tria tamen sunt potissima quæ semper postulat, lumen, ut se suumque imperfectum, sed & quid sit perfectum cognoscat; consilium, ut qua via in deprehendi & euitari malum, tum bonum acquiri debeat intelligat; auxilium, ut nullis illecta blanditijs, fortiter quod agnovit malum fugiat, bonum verò sequatur. Vbi verò non de rebus agèdis, sed agitur de perfectione contemplanda, tum fermè horum colloquiorum vis omnis in admirationè, vel obstupescentijs amoris intuitum desinit. Huius autè postremi colloquiorum generis exemplum proximè habes in eis quæ ad B. Virginem, Deumque posita sunt cōversionibus.

Ribad. l. 3.
vita B. P.
c. 11.

Et hæc quidem nobis copia exoritur de nobis tantum cogitantibus: at si hæc altera propè tanta profuerit, si eadem aliorum causa præstare, Sanctos ipsos & Deum illis conciliare nitamur. De quo plura non addam quàm ut referam quæ benè hac de re quadam in epistola P. Petrus Faber, *De ijs quæ ad proximum spectant*, inquit, non minùs multa possent dici, in quibus Dominus Deus modos mihi & via dedit, veritates ostendit & vitas, ut illum cognoscam, illi de bonis congaudeam, de malis compatiar in Christo, illi amem, illum feram, illi patiar, & illi compatiar, pro illo gratias & agam & petam, & veniam ac remissionem quaram, & excusationes inveniam, & cetera Deo ac Sanctis eius bona de illo, ac pro illo loquar. Scilicet ut amicus pro amico, ut pro filio carissimo patrens apud seuerum iudicem omnia pertentaret, sic si pro ceteris apud Deum intercedamus, numquam deesse poterit quod proferamus.

Sed ad hæc omnia mirè valet simplex quidam animi candor, in rem quam nunc præsentem & agendam attendentis, ideoque multa familiariter & amicè interrogantis, curiosè sciscitantis, obiectantis, responsa audientis, gratulantis, & id omne agentis quod eiusmodi euentis interuenire potuisset. Veluti si me fingam videre Ignatium mendicantem, eumque non agnitus agnoscam, intrò vocem, quis, cuias, quàm benè illi sit, quàm multa patiat, unde in tantam egestatem venerit: tum verò varia illi consilia obijciam, ut aliò se transferat, aliud vitæ institutum teneat: cumque in singulis attendero quid respondeat, tum verò apertè prodam nosse me quis & qualis sit, & aliorum interrogations conuertam, quid iuuet ita esse incognitum, cur se tegat, cur non exemplo ceterorum consulit; tum verò proprijs argumentis oppugnabo, &c.

Sic possum effingere ac si B. Virgini mox ingressæ stabulum interuenirem: rogarem unde veniret, responderet, E Nazareth: tū pergerem, sciscitando an inde lubens aduenisset, an non vicini lamentassent, cur venisset, lutosane an comoda via, multòne suo labore, quibus colloquijs, quibus sanctis cogitationibus?

bus: an vno die iter petegisset, vbi pernoctasset? & felix hospitium! cum in Bethleem venit, quã læticia, quanto apparatu à tribulibus suis excepta esset? quis animi sensus Iosepho, quis ipsi fuisset? & eiusmodi plura, quæ si decorè, si amplè fiant, leniter & per diu animum mulcent.

Sunt autem hæc omnia quæ de intellectu voluntateque diximus, ita obseruanda, vt sibi admisceantur, & ex vna consideratione in aliam facilè transeat, nullo anxie ordine certo præfixo, sed prout occasio & affectus tulerit, cuius vt multa copia abundet, & non inuita, imò non vocata occurrat vltro, curandum est, vt eorum quæ diximus, breuis & facilis quædam comprehensio animo imbibatur. Hoc verò assequemur partim frequentata illorum lectione, partim subinde extra meditando tempora, nobis argumenta varia proponendo & laboriosè quærendo, quàm latè, quàm amplè, quibus rationibus, circumstantijs, affectibus, alloquiis tractari possit. In ipsa enim meditatione non est humanæ arti fidendum, sed diuina gratia nitendum est, quæ tamen quia nostros conatus exigit, & in mente capaciore splendet latius, idè in hanc tantam tamque vilem exercitationem, omnis nostra diligentia magno animo conferenda est.

CAPVT XV.

Quomodo ex iis quæ ad Sanctos attinent, in Deum transeat.

Quia non verè dici potest oratio, nisi in Deum mens nostra suscollatur, & cõsulimus tamen de Sanctorum gestis & virtutibus esse meditandũ, in dicemus paucis quibus maximè modis inde in Deum euolare possimus.

Et quidem ex his ad Iesum Christum Redemptorem nostrum cõuertere mentis oculos possumus, eum spectando. Primò, vt fontem gratiarũ & bonorum omnium, de cuius plenitudine hæc ipsa, qua de agitur, gratia & virtus est hausta. Secundò, vt Doctorem, animam intus docentè, sapientiæ suæ radiis illustratè, vel vt in Euangelica aliqua sententia id monentem. Tertio, vt virtutis omnis ac perfectionis omnis, atque ad eò huius quæ præmanibus est, exemplar absolutissimum. Quarto, vt defensorem contra insidias carnis, mudi, dæmonis, cuius nisi malignam vim retunderet, non posset bonum vllum perpetrare, & tentamentis eius homo vllus obistere. Quintò, vt eum qui suis meritis est Sancto promeritus, vt nunc id bonum vellet, & posset. Sextò, vt eum qui promouet & incitat ad id quod melius & sanctius est. Septimò, vt spectatorem, agonotheram, & mercedem sanctorum operum aliquando futurum, & nunc nostris bonis gaudentem, victorijs gratulantem.

Ita igitur Dominum Deum nostrum Iesum Christum opportunè adire poterimus: si verò non peculiariter eius personam Deum & hominè, sed creatorem summum & optimum Deum nostrum velimus inspectare, siue in hac vnus magni Dei cogitatione hæsurus, siue ad aliquam SS. Trinitatis personam sumus adituri, men-

tem